

Mõned reispildid Eobumaalt.

II.

Tartu väljanäitus oli wististe tore. Igasugu asjad ja loomad, mis maja- ja põllupidamises kasulitud ja kenad ja mis muudu ifta üle maa laiali pillatud, oliwad siia juures hulgas kokku kogutud, nagu maailma rahwaste keeled ristitoguduse sündimise päewal Jerusalemasse. Praegu oli just näitusepäewa kõigetähtsam tund. Wiljapellu masinad wafesefiwad ja ümisesiwad põllult toodud jumala-ande tallal, puhesiwad mõnesti otsast aganaid ja tolmua waatajatele wastu nägemist, mõnesti teisest otsast aga puhtaid leiwateri kottidesse. Seal sawad rehetolmu suured sakkad ja weikesed sakkad ja mittesakkad: kõigewägewam auru jõuud ei teinud oma masinatega nende kottide juures midagi wahet. Wiljapellu masinate kõrwal wahtisiwad paar auruweskit, nõnda ütelda, näljasel näul teratottide poole ja mis neile pealt teradena jisse lasti, seda nad alt warsti jahudena wälja lühweldasiwad. Nii oliwad põllult toodud rufid pilgu ajaga pelsetud, tuulutatud, kui tarwis, ka westkile wiidud ja jahwatatud. Kas kurgil näituse peal ka pagari töötuba oli, kus aurukitrusel saadud jahubest niifama ruttu „mele igapöewast leiba“ wõis kippetada, seda teawad näituse härrad ise parem kui mina. Weale rehetepelmise ja jahwatamise tegi auru jõuud näitusele ka libetud leiwakõrwaist wõid ja juustu ning seega oli ihuleiduw jauskonnas natukene juba läes. Härra Laakmann oli omalt poolt ka hingetoidu eest muretsenud, ta oli palju suuri ja lufaid raamatuid, piiblid ja jutluseraamatuid ja lauluraamatuid ja weel palju suuremaid kassapidamise raamatuid näitusetemplikse wälja seadimud. Kas tema oma jumalafõna ja muud raamatud ka auru jõuuga oli löönud, seda ma ei tea, aga hõbe aurihinna ta sal.

Agga ega kõi ilu üksi ihuleiwast ega hingetoidust ülewal ei seisa. Selle meelde tuletamisel nättas wäljanäitus ühe aurumafinaga ka seda, tubas aur oma kirusega „nõrga walimu karasufets“ tutawat tuliwett teeb ja tubas ta selle ilma wägewa märjufese efimesti tulifusti tegemise juures kireste ära jahutab. Ka walimis tehtud walinast ei olnud näitusele puudu; Muisso härra oli seda mitu laudud ihufate pudelikega täis koonud ja näituse härrad andsiwad talle selle eest ka kõtge suurema hõbe auruaha, muidugi tunnistufets, et tema märjufene nelle hästi hea maitfes, wähemall puhas ja selge nagu hõbe.

Kui näib ihu- ja hingetoidu kallalt ära pöörame ja ihufatte jauskonna peale waatame, mis enamiste Eesti nalste-rahwa näputöösi näituse peale oli jõuudnud, siis tuleks minu timoil fulel tunnistada, et see jauskond näib eestlikult afandlikum oli kui mõddalainud aastate wäljanäitustel. Minu arwamine et wõinud siin kuhugile mujale peaseba kui aga sinna, et parema ja peenema näputöö tegijad Eesti netud ja noorikud oma tööd tänawufele falkste wäljanäitufele ei olnud toonudgi. Selle wastu oli aga ifeäranis kena waadata, tuba Eesti netu, Alide Selting Helmeft, näitusele näputööd tegi, nimelt kangast kudus. Hea ifa oli talle nii head teljed teinud, nagu telstel Eesti neidudel kellegil ei ole. Nimelt oli füstif teljete juures nii ofawaste kälma seatud, et kudujal netul fugugi tarwis ei olnud oma näppu temasse pista. Süstitif oli omas ametis niifama wirt, nagu netu omas ametis: ta firus ife netu terase filma al kanga lahku mõdda tulift ruttu edast tagasti, nii kireote, et fualact nagu feinakella tikkle ühte puhku pidi löfsuma. Netu pahem käfi seifis lahki lastmata fualaabi turja külles ja parem käfi niifama lahki lastmata nõnda nimetatud füstiku paela külles, millega ta füstiku kälma löi. Nii tõmmas ta parema käega ifta üksford füstiku paela, millega ühtlasi füstif oma lõngaga kanga lahust läbi lipfas, ning siis pahema käega jälle fualaati, et lõnga kangasfe kinni lüüa, — ja kargas wenis aga rindwõlla poolt fualaabi poote pitemaks. Nõundis see töö netu kätelt kül juba rohkeste usinust ja ofawust, siis ei olnud tema jalgadele mitte paremat pidu lubatud ega wähemat ulesannet täita antud: nelle oli ifa, kui ma lugemifega ei efimud — ü h e l f a tallaswõl fõllelauda walitseba annud ja need ühelfa käfifwad netu Alide Seltingi färemele jalgade al nagu oreliflahwõd fõstri fõrmebe al, — kargas oli fo oma toimekirja poolest õige kumfilit ja nõundis siis kuduja jalgade käest õige ofawat tallasklaa tantfu. Mõned taluueided waatlesiwad tallasklaa tantfu, füstiku firumist ja fualaabi löfsumist nagu ilmatmet ja igaihe filmist oli lugeda, piaks mina eht minu tatar ka niifugused teljed faama ja nõnda kududa mõiftma! Ja muidugi, kes Eesti eit ei niaks kül niifuaust kannaakubumist heaks kitta ja ife nõnda

ei piaks kül niisugust kangakudumist heaks kiitma ja ise nõnda kududa ihaldama! Teg on igal ühel talis ja neiu Seltingi wiisil kududes läheb kudumine nagu lernates edasi, ta kõige pikema kanga maha saamine ei pruugi üleswõdamisest mitte palju hõljemaks jääda. Wäljanäituse härradgi tundsiwad ära, et niisugune kangakudumine ilka ka midagi wäärt on: nad andsiwad neiu Seltingile tema kangakudumise eest brongsi auuraha ja tema isale nii heade teljete tegemise eest 10 rbl. See oli kül midugi palju „eestim“ auuhind, kui näituseks Musto härra oma märjuse eest sai, mille tegemine pealegi ka ammune wana kunst on, aga, noh — igal ajal piab ilka ka oma mõdt olema, nõnda ka wäljanäituse härrabel ja nende armulisel lahtusel auuhindade andmise juures. Et nad pia ilka ka waatama, kes auuhilma saaja on. Wäga soovlba on, et kõnesolewate teljete ehtlaja ja nende peal kuduja waewaks wõtaksiwad ning ka Gesti Põllumeeste Seltside wäljanäituste peal oma teljed ja nendega kudumist näitaksiwad. See arataks ja õpetaks igat peremeest nende teljete järele-tegemisele ja igat perenaist järele-kudumisele.

Endiste Tartu wäljanäitustega jeda näitust wõrreldes puutusiwad mulle muu seas weel ühe Gesti mehe M. M a r t i n a maaltud tuafeinade ja lagebe maaltööd silma, mida seltsi lenat ilutööd Tartu näituste peal enne pole olnud ja millede eest maalija brongsi auuraha sai. Uudiseks oliwad ka neiu B. Rossmanni hõbelõngadest palmitsetud mitmesugused ilutööd. Kui ma weel mõnda näituse asja tahaksin nimetada, siis tuleks mul lähidelt paljalt nõnda ütelda: Seal oli kallimaid kulb ja hõbe asju, särawaid tõlbasid ja saanisid, laubasid, sohwasid, toolisid, kappisid, kummutisi, kingasid, kindaid, saapaid, särta, pükka, kasutaid, woodisid sibitekkide ja pehmete patjadega, pitsilmasid, ka surmariistu piisjagi, tohtrite leikamisenuge, klaas-töösid, elektrikellasi, sadulaid õrnemale sugule ja karedamale sugule, mitmesugu illetööd, pilla, päewapilla, wõrwmiseisid, lõngasid, lõhugu naisterahwa näputöösid, ahjusid, katusekruwa, mitmesugu masinaid, atru ja ällefid, mitme kummutiharbe rubla eest hobusid, nende seas palju ka Gesti meeste omaid, kõige enam Tartu ja Wljangi maalt, palju lehmil, pullisid, wassilaid, siu lambaid ja näituse härrad ise teawad, mis seal muud kõit oli. Näituse asjade nimekri isegi tahab umbes pool suurem olla kui näituseks Apostlile tegude raamat Uues Testamendis. Headuse ja wäärtuse poolest pihiwad suurem jagu näituse asju kül hirmus, hirmus head olema, sest mõni kasukas maksis üksi 300 rbl., mõni woodi oma sibitekkiga 150 rbl. ja mõni naisterahwa sadul 150 rbl. Ja ometi ei kannu niisugune sadul mitte ise naisterahwast, waid enne pannakse ta enesest weel kallima hobuse selga ning siis naisterahwas sadula selga — enamiste mõni niisugune poolkandub wana pligakene, kellel enesel ka juba kummit jantene aastaid felfas on, ning nõnda läheb siis kene õrnajoline sõlt piigakese meelelahutusels ja tema ajaigawuse wähen-damisels lahki. Kasutate ja wooditekkide kallihinnalisest hea-dusest ei mõista minu sugune rumal ka midagi paremat ütelda. Ennemalt tahaksin ja wõiksin ma 300 rbl. eest oma kehale kene majakese ümber nuretseda, üle jäänud rahaga hea ja ilusa naise wõtta, ja 150 rbl. woodi hinnaga hobuse ja lehma, woodi ja woodiasjad ning minu pudl padi majakraami osta ja kõigest sellest järele jäänud sumunaga ka weel laste kaswatamise eest hoolt kanda, kui Jumal meile lapsi saaks andma, kui mitte, siis wõiks see jagu Aleksandrikooli kasuks, seega teiste laste kas-watamise heaks saada. Ja sadula hind, 150 rbl. Ylles ei wõiks enam mujal mahti olla, kui pangas protsenti peal felfa laste-laste päranduseks. Nii saaks minul paari riide hilbu hinnast omal jalal elama hakkamisels üle pea kaela kallalt, aga mõni teine, kelle keha liitmed minu omadega kül üsna ühe juuresed on ja minu aru järele ka ühe sarnased näitawad olema, — mõni niisugune teine tunneb enmast nii wäheste waranduse kallal alles üsna alasti olema. Tähelepanemise wäärt elupilt reifipiltide seas.